

Оксана КУШНІРЕНКО,
к.е.н, доцент,
наук.співр. ДУ «ІЕП» НАНУ

ПЕРЕВАГИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЕКТНОГО ПІДХОДУ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПРОБЛЕМНИХ ТЕРИТОРІЙ

В Україні відбувається проведення повномасштабної реформи децентралізації, яка спрямована на реконструкцію країни. Досвід країн світу, включаючи європейські країни і Україну, свідчить, що ефективніше вирішувати місцеві проблеми можуть саме представники територіальних громад у співробітництві з державними органами управління та міжнародними організаціями за допомогою проектного підходу. Проектний підхід в державному управлінні передбачає реалізацію проекту як елементу, фрагмента, етапу у виконанні певних програм, самодостатнього управлінського рішення господарського, фінансового характеру [3].

Особливо важливим впровадження проектного підходу до управління муніципальним розвитком проявляється для вирівнювання дисбалансу розвитку територій України. Україна є сукупністю неоднорідних територій з особливими властивостями. Тому рівень соціально-економічного розвитку в різних областях України неоднаковий. Існують регіони, які постраждали внаслідок дії дестабілізуючих факторів: екологічних катастроф, військових дій та ін.

Одним із таких регіонів є Житомирська область зі значним природно-ресурсним потенціалом, який неможливо реалізувати в зв'язку з радіаційним забрудненням території. Внаслідок високих рівнів радіоактивного забруднення цезієм 137 (понад 15 Кі/км²) на площі 157 тис. га було заборонено всі види господарської діяльності, а на площі 1,23 млн. га господарську діяльність обмежено. Прямі збитки, яких зазнали підприємства внаслідок радіоактивного забруднення, у 1986 році оцінювались у 65 млн. дол. США, а щорічні збитки тільки для лісової галузі і тепер становлять 7,15 млн. дол. США. При цьому найбільше від радіоактивного забруднення постраждали ліси Полісся України. Забруднення території України аварійними викидами Чорнобильської АЕС потребує застосування заходів щодо мінімізації наслідків радіоактивного забруднення навколишнього середовища на населення країни. Радіоактивне забруднення призвело до зміни способу життя людей, діяльність яких була безпосередньо пов'язана з даною територією. Складною нерозв'язаною проблемою в подоланні наслідків Чорнобильської катастрофи є реабілітація забруднених сільгоспугідь зони відчуження і безумовного відселення. Таких земель в Житомирській області налічується понад 80 тис. га. Усі ці землі не використовуються, заростають бур'янами і є джерелом підвищеної пожежної небезпеки. Дослідження вітчизняних і зарубіжних учених свідчать, що одним із ефективних напрямів використання радіоактивно забруднених сільськогосподарських земель є лісовирощування, тому що довіку стиглості насаджень радіоактивність земельних ділянок і самої деревної продукції внаслідок розпаду радіоактивних елементів зменшиться в декілька разів і

деревина буде придатною для використання. Собівартість створення лісових насаджень на колишніх сільськогосподарських угіддях становить 2 тис. грн/га. На виконання цих робіт необхідно також передбачати кошти в державному бюджеті, а в перспективі це можливо навіть за рахунок міжнародних коштів (згідно з Кіотським протоколом) і продажу квот на шкідливі викиди [1].

Отже, для стабілізації соціально-економічного становища в регіоні необхідно застосовувати нові форми муніципального управління, які передбачають розбудову ефективних механізмів надання якісних публічних послуг на рівні громади та посилення національного діалогу щодо реформ місцевого самоврядування і децентралізації.

Перевагами такого підходу є:

1. Вирішення проблеми фінансування потреб регіону. В умовах обмеженості державного бюджетного фінансування вирішення проблем територіальних громад вимагає пошуку додаткових джерел фінансування. Саме проектний підхід до управління дозволяє реалізувати механізми співфінансування із залученням коштів місцевого та центрального бюджету, коштів іноземних донорів. Такий механізм співфінансування надає громаді можливість вирішувати більш масштабні проблеми та створює відчуття власності.

2. Посилення потенціалу членів громад, сільських, селищних, міських рад та їх виконавчих органів, районних і обласних рад та адміністрацій, місцевих неурядових організацій, асоціацій органів місцевого самоврядування та їх членів. Це забезпечується тренінгами, обміном досвідом, дорадчою і методологічною підтримкою.

3. Соціальна мобілізація та прийняття рішень із залученням усієї громади. Соціальна мобілізація вимагає змін на багатьох рівнях – від корегування поведінки на рівні індивіду до соціальних трансформацій у громаді та формуванні дієвої законодавчої підтримки на рівні держави.

4. Міжмуніципальна співпраця реалізується в разі виникнення спільних інтересів кількох громад, і передусім, щодо реабілітації забруднених земель та можливостями їх використання.

5. Поширення результатів проекту та розроблених у ході його впровадження моделей надання послуг в різних сферах: водопостачання, водовідведення, поводження з твердими побутовим відходами та іншими аспектами життєдіяльності.

6. Координація з іншими донорами, як працюють у сфері децентралізації і місцевого врядування, задля досягнення гармонізації та синергії серед донорів, а також планування спільної діяльності з метою посилення загального впливу проекту.

7. Повага до прав людини, в інтересах якої здійснюється децентралізація влади й надання публічних послуг [2, с. 8].

Гальмуючим фактором до використання наведених переваг розвитку територій виступає спроможність кадрів до впровадження проектної моделі. Отже, важливим є залучення широкого кола управлінців до системи підготовки фахівців, що будуть спроможними виявляти проблеми регіону, співпрацювати з

іншими членами громади, обґрунтовувати успішні проекти, проводити достовірне бюджетування, залучати кошти міжнародних організацій та створювати дієву систему публічного контролю за їх освоєнням.

Саме на це спрямовується діяльність багатьох міжнародних та вітчизняних організацій. Успішними проектами просвітництва та сприяння реформ місцевого самоврядування з метою децентралізації відзначаються Швейцарська Конфедерація (проект ДЕСПРО), Агентство США з міжнародного розвитку (USAID), Німецьке товариство міжнародного співробітництва, Шведське агентство з питань міжнародної співробітництва і розвитку, Канадське агентство міжнародного розвитку, Міжнародний фонд «Відродження», фонд «Східна Європа», Програма Посольства Королівства Нідерландів «МАТРА» та багато інших.

Таким чином, впровадження проект-технологій створює сприятливе середовище для сталого соціально-економічного розвитку на місцевому рівні шляхом самоорганізації та соціальної активізації громад та може сприяти перетворенню регіонів України на успішні конкурентоспроможні території.

Список використаних джерел

1. Актуальні проблеми лісової радіології [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://www.ekoinform.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=21%3A2009-07-06-15-09-28&catid=7%3A2009-07-06-09-51-16&Itemid=41&lang
2. Ткачук А. Місцеве самоврядування та децентралізація. Практичний посібник / А. Ткачук; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». – К. : ТОВ «Софія». – 2012. – 120 с.
3. Федорчак О.В. Проектний підхід як інноваційний механізм державного управління. [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
academy.gov.ua/ej/ej3/.../02-FEDORCHAK.pdf